

VOORWOORD

Beste Natuurliefhebber,

Bij het schrijven van dit voorwoord zijn de eerste activiteiten voor groepen al weer hervat. Een rondleiding bij een voedselbos in ontwikkeling en een natuurwandeling. Ook voor de jeugd is weer een programma gemaakt. Heel fijn om weer samen bezig te zijn met natuur.

Wat de verschillende werkgroepen hebben gedaan en gaan doen is het onderwerp van de contactavond in november.

En dat is, ondanks de Corona-regels, heel wat! Zo zijn er bloemenmengsels ingezaaid, zijn er weer nestkastgegevens verzameld en worden planten, vlinders en libellen geïnventariseerd.

We zullen zien hoe we als vereniging door draaien tijdens deze crisis, maar dát we doorgaan met ons inzetten voor de natuur, daar ben ik wel van overtuigd.

Ik wens u veel leesplezier met deze nieuwe Scharrelaar die weer gevuld is door actieve leden en de redactie, een blad om trots op te zijn!

Namens het bestuur:

Mirjam Fagel (voorzitter)

Wat een vreemde situatie, activiteiten organiseren in corona-tijd.

De eerste activiteiten zijn met alle benodigde voorzorgsmaatregelen georganiseerd. En in de buitenlucht is dit prima te doen. En met het intreden van de herfst en bijbehorende weer blijft het een uitdaging.

Tevens zijn de RIVM richtlijnen weer aangescherpt waardoor aanmelden en registratie nu verplicht is.

Onze nieuwe 1½ meter samenleving zorgt er wel voor dat het er allemaal anders uit zal zien en dat spontane acties even niet aan de orde zijn.

Daarom moet voor iedere activiteit worden aangemeld, dit kan via; **aanmelden@nbvijs.nl**

Vermeld dan de betreffende activiteit en de namen en telefoonnummers van alle mensen die je wilt aanmelden.

Het spreekt van zelf dat je NIET komt als je je ziek, niet fit voelt of in contact bent geweest met iemand die niet fit is, corona verschijnselen heeft, positief is getest of in quarantaine is.

En dan hebben we gelukkig een goed alternatief gevonden voor onze binnen activiteiten, nl. zalencentrum Spoorzicht en daar gelden de volgende regels;

In binnenruimtes heeft iedereen een vaste zitplaats, zonder roulatie. Uiteraard houdt iedereen 1,5 meter afstand. In de horeca zijn een reservering, een gezondheidscheck en een vaste zitplaats altijd verplicht, ongeacht de aantallen bezoekers.

Maar we zijn toch wel verheugd dat we toch een aantal activiteiten kunnen aanbieden.

Maandag 2 november Ledencontactavond 20.00 uur Zaal Spoorzicht, Gemeenteweg 171 Staphorst. Presentatie en overleg coördinatoren werkgroepen van onze vereniging

Zaterdag 21 november Wandel je wijzer Winter natuurwandeling vanuit info Zwarte Dennen, 10.00-11.30 uur.

- Maandag 7 december Ledencontactavond 20.00 uur Zaal Spoorzicht, Gemeenteweg 171 Staphorst.
Evert Rolleman met een lezing over “Kleur in de natuur”.
- Zaterdag 19 december Wandel je wijzer Winter natuurwandeling vanuit info Zwarte Dennen, 10.00-11.30 uur
- Zaterdag 16 januari '21 Wandel je wijzer Nieuwjaars natuurwandeling vanuit info Zwarte Dennen, 10.00-11.30 uur.
- Maandag 1 februari '21 Ledencontactavond 20.00 uur Zaal Spoorzicht, Gemeenteweg 171, Staphorst.
Terugblik en voortgang “project Biodiversiteit en aanpak Eikenprocessierups”
- Zaterdag 20 februari '21 Wandel je wijzer wandeling vanuit info Zwarte Dennen, 10.00-11.30 uur
- Maandag 1 maart '21 Ledencontactavond 20.00 uur, Zaal Spoorzicht, Gemeenteweg 171, Staphorst
Algemene Ledenvergadering
- 6 t/m 15 mei 2021 Werkgroep Natuurreizen organiseert Natuurreis naar KraKau (Polen).

Uiteraard blijft het onder voorbehoud of bovenstaande zaken door kunnen gaan, dit heeft natuurlijk alles te maken met de richtlijnen van het RIVM en een mogelijke 2e Covid-19 uitbraak.

Houd daarom goed onze website en/of facebook pagina in de gaten voor het meest actuele nieuws.

PROGRAMMA PLANTENWERKGROEP 2020-2021

Wij gaan elke 3^e donderdagmorgen van de maand op Dickninge op zoek naar bloeiende planten, struiken en bomen.

Elk lid mag mee, het is altijd een hele mooie wandeling.

Wij vertrekken vanaf de Reestbrug achter het Vergulde Ros in Halfweg om 10.00 uur. Het duurt ongeveer twee uur. De data zijn:

15 oktober 2020, 19 november 2020, 17 december 2020, 21 januari 2021, 18 februari 2021 en 18 maart 2021.

Onder voorbehoud dat Corona geen roet in het eten gooit.

Jan Paasman

Tel.: 0523-657371

Mobiel: 06-37653282

Mail: plantenwerkgroep@home.nl

JEUGDAGENDA

Een najaarsprogramma wat ons nog mogelijk lijkt, ondanks de corona maatregelen.

Het is wel nodig om je daarom tijdig op te geven.

We hebben gedacht om dit najaar een mooie foto wedstrijd te houden. Het is de bedoeling om een foto te maken van de spannendste spin of de mooiste paddenstoel. Ga in de herfstvakantie de natuur in en zoek een mooie paddenstoel of griezelige spin. Er zijn prijsjes te verdienen.

Mail de foto's voor 21 okt. naar jeugd1@nbv.nl .

Vermeld wel duidelijk je naam, adres, en leeftijd.

31-10-2020 Opvullen van het vorig jaar gemaakte insectenhotel. Prijsuitreiking fotowedstrijd met later broodjes bakken. Inforuimte SBB aan de Vijverweg. Punthorst
Aanvang 13.30 uur. Opgeven voor 27 okt.

12-12-2020 Puzzeltocht. Inforuimte SBB aan de Vijverweg. Punthorst.
Aanvang 13.30 uur. Opgeven voor 8 dec.

30-01-2021 Verrassend buiten programma en uitdelen nieuwe programma.
Aanvang 13.30 uur. Opgeven voor 26 jan.

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
Vogels:			
19-08-2020	Zwarte Roodstaart	Staphorst, Industrierweg	Gerrit Jan Timmer
28-08-2020	Raaf	IJhorst, volkstuin	Evert Rolleman
2, 5, 6 juni	Hop	Staphorst, Leidendarsweg	Veijer
09-09-2020	Zwarte Ooievaar	Staphorst, Lankhorst	Fam. Vos
Reptielen:			
05-07-2020	Ringslang	Punthorst, Oude Leidijk	Bertus van Spijkeren
Insecten:			
14-09-2020	Tijgerspin	Groot Oever	Jennie Dekker
Vlinders:			
04-09-2020	Gehakkelde Aurelia	Staphorst, Portiekstraatje	Jan Dunnink
10-09-2020	Koninginnepage	IJhorst, Sparrenlaan 32	Fam. Rolleman

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
14-09-2020	Kleine Vuurvlinder	IJhorst, Dennenlaan 3	Jaap Padding
15-09-2020	Kolibrievlinder	IJhorst, Dennenlaan 3	Jaap Padding
Zoogdieren:			
17-09-2020	Das	Staphorst, Schapenstreek	Henk Benne, Jan Huls

Normaal geef ik meldingen van IJsvogeltjes niet door, omdat ik ze met vissen bijna overal zie in het Staphorsterveld. Maar ik deed wel een bijzondere waarneming op 1 augustus bij de Hoogeveensevaart op Olde Staphorst. Hij was groter en slanker dan onze Europese soort met een zwarte kop, witte wang en verder de kleuren als de Europese soort. Ik kan mij niet voorstellen dat de Chinese IJsvogel hier voorkomt.

Hendrik Dunnink

VERSLAG RONDLEIDING VOEDSELBOS

7 september jl.

In Voedselbostuyn Reestdal, aan de Carstenlaan 4 in IJhorst werd op maandag 7 september door Natuurbeschermingsvereniging 'IJhorst-Staphorst e.o.' een gemeenschappelijke avond georganiseerd. Voedselbostuyn Reestdal is een kleinschalig voedselbos in ontwikkeling met noten-, fruitbomen en -struiken, kruiden en eenjarige groenten. Voor leden en ook voor niet-

leden waren er elk half uur rondleidingen voor groepjes van zes personen door deze indrukwekkende bostuin. Compleet met *puur-natuur* boshapjes en -drankjes op de gezellige veranda en met de boeiende film van Wouter van Eck over voedselbossen, was het een zeer geslaagde en goed georganiseerde avond.

Op deze avond bleek dat er véél interesse is voor voedselbossen en voor bostuinen in onze regio. Wellicht voor onze vereniging een reden om daar een keer een thema-avond aan te wijden? Laat het ons vooral weten als je óók meer wilt weten over voedselbossen, of hoe je in je eigen tuin een bostuin, waarin voedsel én natuur worden gecombineerd, kunt aanleggen.

Onderstaand een kleine impressie van de avond.

**OVERZICHT VAN
TERUGGEMELDE GERINGDE
VOGELS UIT DE REGIO**

RINGGEGEVENS							
Ringnr.	Ring- datum	R	Soort	Gsl.	Leeftijd	Plaats	Referentie
V 514638	22-05-15	2	Boomklever	V	> 1 kj	BWS, vak 56 Nk. 023 - 1505	Jacob Mussche
BH 95098	15-05-19	2	Zwarte mees	O	Nestjong niet vliegvlug	BWS, vak 46 Nk. 018 - 1051	Klaas Hulst
2487	14-06-05	3	Ooievaar	O	Nestjong niet vliegvlug	Meppel, Hoogeveense weg 26-27	nvt
2490	16-06-06	3	Ooievaar	O	Nestjong niet vliegvlug	Hoogeveense weg 26 -27	nvt
9518	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong niet vliegvlug	Staphorst, Conradsweg 6	nvt
2487	14-06-05	3	Ooievaar	O	Nestjong niet vliegvlug	Meppel, Hoogeveense weg 26-27	nvt
3684827	06-06-10	P	Steenuil	O	Nestjong niet vliegvlug	Daarle, Nieuw-stadsweg 3	B.G. Nijeboer
3829313	06-06-18	4	Steenuil	O	Nestjong niet vliegvlug	Rouveen, Afschuttingsw. 6	Bovenhuis
5485364	20-06-16	4	Kerkuil	O	Nestjong niet vliegvlug	Zuidwolde, Burg. Tonckensstr 64	nvt
3709063	15-06-11	4	Steenuil	O	Nestjong niet vliegvlug	Rouveen, ORW 461, SU nr. 229	Klaas Harink
3848269	29-05-19	4	Steenuil	O	Nestjong niet vliegvlug	Rouveen, ORW/295	n.v.t.
9516	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong niet vliegvlug	Rouveen, Conradsweg 6	n.v.t.
9519	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong niet vliegvlug	Rouveen, Conradsweg 6	n.v.t.
9519	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong niet vliegvlug	Rouveen, Conradsweg 6	n.v.t.
BF 79165	07-06-16	5	Bonvli	O	Nestjong niet vliegvlug	BWS vak 18 Nk. 052 - 0684	Erik Dominé c.s.

Leeswijzer

R = Ringer M = Melder

Code R en M

Gsl is geslacht

1	H. Bloemhof	O	Onbekend
2	J. Dunnink	M	Man
3	J. Mussche	V	Vrouw
4	J. Huls		
5	H. van Wijk		
6	L. Blaauw		
7	H. Luten		
P	publiek		

MELDGEGEVENS				INFORMATIE				
Meld- datum	M	Gsl.	Leeftijd/ Conditie	Plaats	Referentie	Afst. in km.	Gra- den	Tijd in dgn
11-04-20	2	V	> 1 kj. Dood in nestkast	BWS, vak 56 Nk. 023 - 1512	Jacob Mussche	0	136	1786
15-04-20	P	O	Dood, onbekend hoe lang al.	Haarle, Sprengen bergerweg 2. Op ATB route	Anton van Beek	31,9	349	336
05-3-2020 11-3-2020	P	O	Ring afgelezen in het veld	Roderwolde, Sandebuurt 14	H.J. van Huffelen	56,6	197	8384
06-02-20	P	O	Ring afgelezen in het veld	De Schiphorst, Schiphorsterweg	Caroline Walta	3,3	295	4983
4-03-20	P	M	Ring afgelezen in het veld	Denekamp, Schiphorstdijk 22	H.G.V. Linckens	59,7	296	4299
05-08-20	P	O	Ring afgelezen in het veld	Den Ham, Sietse Veldstraweg 31	A. Wansing	67,5	192	5531
25-05-20	4	V	> 1 kj. Levend los door ringer	Ijhorst, Heerenweg 6	n.v.t.	30,6	144	3643
18-04-20	P	O	Dood, korter dan 1 week.	Rouveen, Conradskade 8	Fam. Kuiper	4,8	205	682
13-05-20	P	V	> 1 kj. Levend los door ringer	Geesteren, Vriezenveensew. 91	Meeken-kamp	34	323	1423
08-06-20	4	V	> 1 kj. Levend los door ringer	Staphorst, Klaas Kloosterweg Oost 155	nvt	6,3	207	3281
02-06-20	4	V	Dood in nk, gepakt door rooffier	Staphorst, Lommertsteeg 6	n.v.t.	4,8	244	370
3-02-14	P	O	Ring afgelezen in het veld	El Porcal, Rivas Vaciamadrid, Madrid, Spanje	San Sebastian ringing	1556	25	2078
18-01-16	P	O	Ring afgelezen in het veld	El Porcal, Rivas Vaciamadrid, Madrid, Spanje	San Sebastian ringing	1556	25	2792
17-01-17	P	O	Ring afgelezen in het veld	El Porcal, Rivas Vaciamadrid, Madrid, Spanje	San Sebastian ringing	1556	25	3157
6-05-20	5	O	> 1 kj. Dood in nest koolmees	BWS, vak 28 Nk. 005 - 0815	Fam. Vos	2,3	141	1429

WESTNIJLVIRUS GEVONDEN BIJ EEN VOGEL IN NEDERLAND!

Er is voor het eerst westnijlvirus (WNV) gevonden bij een vogel in Nederland. Een belangrijke ontdekking waar ringers een onmisbare bijdrage aan hebben geleverd!

In Nederland zijn er nu zo'n 90 ringers actief binnen het zoönose project, waarbij gevangen vogels bemonsterd worden om de verspreiding van verschillende ziekten die worden overgedragen door muggen te monitoren. Afgelopen jaren heeft zich dat voornamelijk gericht op het usutu virus, waar vooral de merels enorm van te lijden hebben gehad. Maar er wordt op meer ziekten getest, waaronder WNV.

WNV kan alleen overleven in warme gebieden. Door klimaatverandering wordt de noordgrens van het gebied waar dit virus succesvol zich kan verspreiden steeds verder opgeschoven. Om deze reden hielden we dit virus al langer in de gaten en nu is het dus raak: een grasmus gevangen en bemonsterd op 22 augustus door VRS De Haar is positief getest op westnijlvirus.

Grasmus met een geschiedenis

Het is een fantastische vangst, want het is een individu dat al meerdere malen is gevangen én bemonsterd in het verleden. Op 21 juli 2018 is de grasmus geringd, en werd vastgesteld als 1kj. Vervolgens is de grasmus teruggevangen in hetzelfde gebied op 28 april 2019, 25 april 2020 en 16 en 30 mei 2020. Op 28 april 2019 en 30 mei 2020 is de grasmus ook bemonsterd en is deze negatief getest op WNV. Dat de vogel positief is getest in de zomer en negatief is getest eerder dit jaar betekent dat de grasmus het virus hier in Nederland heeft opgelopen.

Meer bemonsteren

De uitslag kwam op 4 september bij ons binnen en is toen alleen gedeeld met directe betrokkenen. Daarna hebben we in samenwerking met onze partners binnen het zoönose project en de ringers van VRS De Haar direct de bemonstering op deze locatie geïntensiveerd. Er worden meer vogels gevangen en geprikt en VRS De Haar deed ook al mee aan een onderzoek met muggenvallen, waar er nu een extra aantal van geplaatst zijn.

Ook op andere locaties zijn we nu geïnteresseerd in meer monsters, en dan met name in die van lokale en al geringde vogels. Doe je mee met het zoönose project en zie je mogelijkheid om meer monsters af te nemen komende tijd, doe dat vooral! Wij zorgen ervoor dat er genoeg materiaal beschikbaar is, maar bestel het wel op tijd zodat we een goed beeld hebben van de vraag.

WNV bij mensen

Westnijlvirus is een zoönose, wat betekent dat je er als mens door besmet kunt raken. Verreweg de meeste mensen die het virus binnen krijgen worden niet ziek. Zo'n 20 procent ervaart griepachtige verschijnselen, en ernstige neurologische symptomen zijn zeldzaam. Hoewel de kans dus klein is dat je er iets aan overhoudt, bestaat het risico altijd, zeker als ringer! Let dus op hygiëne bij het ringen, en geef bij je huisarts door dat je met wilde vogels werkt om eventuele diagnose te bespoedigen.

Bedankt voor jullie inzet!

Dit surveillancenetwerk voor het volgen van ziekten heeft nu precies gedaan waar het voor bedoeld is: vroegtijdig besmettingen vinden zodat we ons goed kunnen voorbereiden op eventuele gevolgen. En het had niet gekund zonder de deskundige inzet van ringers! Samen verzetten ringers zulk waardevol werk. Of je nu meedoet aan dit zoönose project of niet, ringwerk levert een prachtige en unieke bijdrage aan de wetenschap, en daarvoor willen we jou enorm bedanken!

Hartelijke groet,

Jolien Morren - j.morren@nioo.knaw.nl

Henk van der Jeugd - h.vanderjeugd@nioo.knaw.nl

Biologisch - dynamisch bedrijf

de Zonnehorst

Tuinderij met Boerderijwinkel • Groente - abonnementen • ECEAT Camping

100% Biologische Landbouw en Voeding.

Net buiten het dorp Nieuwleusen, aan de **Evenboersweg in Punthorst** is het biodynamische groenteteeltbedrijf **de Zonnehorst** gevestigd.

Een gevarieerd bedrijf met ook veel natuur, bloemen en bijen.

De **uitgebreide boerderijwinkel** biedt een ruime keus aan biologische producten.

Openingstijden boerderijwinkel:

Maandag van 13.00 tot 18.00 u

Woensdag en vrijdag van 09.00 tot 18.00 u

Zaterdag van 09.00 tot 13.00 u

Tevens **webwinkel** met thuisbezorging tegen een geringe vergoeding.

Over en rond de tuinderij kan ieder die dat leuk vindt het **1 ½ km lange Zonnehorstpad** wandelen om een mooie indruk te krijgen van het totaal.

Meer informatie: www.zonnehorst.nl

Kom eens aan!

Wij zijn doorlopend op zoek naar

JONG TALENT

Meer weten?

0522 - 46 32 82

DULASTA

Metaalbewerking

www.dulasta.nl

HOP BROEDT SUCCESVOL IN AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN

Op 29 april 2020 zag Han Buckx een Hop Upupa epos in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Deze favoriet onder vogelaars werd tot 5 mei nog sporadisch door bezoekers gemeld. Na een maand stilte waren er vanaf begin juni weer waarnemingen. Op 7 juni werden plotseling twee exemplaren opgemerkt, waarbij ook werd gezien dat de vogels zich over grotere afstanden met voedsel in bek verplaatsten. Een Hop die zo lang ter plaatse blijft in het broedseizoen is al bijzonder, maar vanaf dat moment werd zeer aannemelijk dat er sprake was van een broedgeval. Nog dezelfde dag is daarom een embargo op Waarneming.nl ingesteld, om verstoring zo veel als mogelijk te voorkomen.

Op 9 juni werd minimaal één uitgevlogen jong gezien, waarna een dag later in samenwerking met Waternet – de beheerder van het gebied – door enkele betrokken vogelaars gecoördineerd naar het nest is gezocht. En met succes: het paartje had zijn intrek in een oud spechtenhol genomen. Er bleken nog vier grote jongen in het nest te zitten, waarvan er diezelfde ochtend nog eentje uitvloog. Tot 15 juni vlogen met tussenpozen ook de resterende drie jongen uit. Daarna werden de jonge vogels tot in juli nog onregelmatig en verspreid over

het gebied waargenomen. Op 17 en 19 juli werden bij toeval twee van de jongen gevangen en geringd op het vogelringstation, hemelsbreed meer dan 4 km van de broedplek.

Het nest is door enkele vrijwilligers en de beheerder op gepaste afstand gevolgd. Toen de jongen nog in het nest zaten, kon een deel van de gevoerde prooien gedetermineerd worden. Er werden regelmatig libellenlarven gevoerd, zeker tweemaal een veenmol *Gryllotalpa gryllotalpa* – een grote krekelachtige – maar dé succesfactor bleek de bosmeikever *Melolontha hippocastani*. Het grootbrengen van de jongen viel precies samen met een enorme piek van deze forse bladsprietkevers, die na een zware dip de laatste jaren weer toenemen in de Hollandse duinstreek.

Foto 1: Ouder voert jong, AW-duinen, 10 juni '20. Foto: Vincent van der Spek

Uit Zwitsers onderzoek blijkt dat een vijfde tot een derde van de succesvol broedende hoppen voor een tweede broedpoging gaat. De vreugde onder betrokkenen was dan ook groot toen de volwassen vogels rond het nest bleven

hangen en op 1 juli werd gezien dat het mannetje het vrouwtje op het nest voerde. Het vrouwtje kreeg in de dagen daarna onder andere een zandhagedis *Lacerta agilis* aangeboden. Op 5 juli werd echter alleen het vrouwtje nog op het nest gezien: van het mannetje ontbrak ieder spoor. Daarna werd het stil rondom het nest.

Foto 2: Jonge Hop nog in het nest, AW-Duinen, 11 juni '20. Foto: Vincent van der Spek

De hop is normaliter een (zeer) schaarse doortrekker in het voor- en najaar, vooral in april-mei en in oktober. Dit is pas het tweede broedgeval van deze eeuw, na een goed gedocumenteerd nest op de Hamert, Limburg in 2012 (Kikkert, 2013). Begin twintigste eeuw broedde de soort nog lokaal in Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. Nederland lag daarmee precies op de rand van het verspreidingsgebied. Al voor de oorlog verdwenen ze (nagenoeg) uit Nederland. Sinds de zeventiger jaren zijn er alleen nog incidentele broedgevallen. De laatste van voor 2012 dateert van 1995 (Kikkert, 2018).

In 2020 werden in Nederland in de periode juni tot half juli op ca. 22 locaties hoppen gemeld, wat ongewoon veel is: in de vijf jaren daarvoor lag dat tussen de vier en de negen. Daarbij zat een ongepaard mannetje dat wekenlang zong in De Brand, nabij de Loonse en Drunense Duinen, Noord-Brabant. Dit broedgeval is mogelijk minder verrassend dan het lijkt. Hoppen hebben een groot areaal dat grote delen van Europa, Afrika en Azië beslaat. Daar komen ze vooral in de warmere streken voor. Met de klimaatverandering is het niet uitgesloten dat de soort vaker tot broeden zal komen. Bij onze zuiderburen broedde de soort in 2017 bijvoorbeeld voor het eerst in 36 jaar weer in Vlaanderen (Leysen, 2018).

Vincent van der Spek (Waternet), Han Buckx, Dick Groenendijk, Pim de Nobel en Tom van Spanje

Bronnen

Kikkert, J. E. (2013). Geslaagd broedgeval van de Hop op De Hamert in 2012. *Limburgse Vogels* 23: 73-77

Kikkert, J. E. (2018). Hop *Upupa epops*. P 359 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018, Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Leysen, K. (2018). Hop broedt voor het eerst in 36 jaar opnieuw in Vlaanderen. Website Natuurpunt: <https://www.natuurpunt.be/nieuws/hop-broedt-voor-het-eerst-36-jaar-opnieuw-vlaanderen20180329>

Foto 3: Pas uitgevlogen jonge Hop. Let op de gele mondhoek en de nog relatief korte snavel, AW-duinen, 15 juni '20. Foto: Vincent van der Spek

JONGEN BOOMBROEDENDE GIERZWALUWEN UITGEVLOGEN

We ontvingen een melding van Wim Oosterhof (Hilversum) over een broedgeval Gierzwaluw in een gebruikt nest van een Grote Bonte Specht. Bijzonder genoeg om hier zijn relaas weer te geven. Onderaan de laatste stand van zaken.

Onlangs (25 mei 2020) is, na het uitvliegen van de Grote Bonte Spechten op 8 meter hoogte in een oude grove den in mijn tuin, het spechtengat direct in gebruik genomen door Gierzwaluwen. Prachtig! Ik hoor of lees dit bijna nooit. Wel heb ik Gierzwaluwen in Inari (Noord-Finland) in spechtengaten gezien.

Aantrekkelijke vliegroute

Ieder jaar is er strijd tussen de spechten en Spreeuwen en soms de Boomklevers om dit ene nest, hoewel er meerdere gaten in drie bomen bij elkaar zitten. Soms wint de specht het, volgende jaar de Spreeuw. Omdat ik 2 jaar geleden ivm de stormen enkele takken heb laten wegzagen en iets verder een enorme, 30 meter brede en 17 meter hoge Esdoorn, ontstond op de een of

andere manier een aantrekkelijke vliegroute voor de Gierzwaluwen in de boomrijke omgeving.

Interesse in spechtenhol

Er zit een kleine groep van ongeveer 5 paartjes op 500-1000 meter van mijn woning. Zij foerageren vaak boven huizen in mijn omgeving. Vorig jaar, voor het eerst in 25 jaar, heb ik al bemerkt dat de giertjes interesse hadden, ze vlogen soms in de schemering langs de bomen en een keer dacht ik in de schemer er een uit te zien vliegen, laag over het gras. Dit jaar vlogen ze dikwijls het kleine rondje met een scherpe bocht, veel manoeuvreerwerk tussen bomen en takken

door en iets inhoudend met een kleine beweging bij het spechtengat. Ze maakten ook verschillende geluiden en klonken erg enthousiast, ook andere exemplaren vlogen mee. Tot de dag dat de spechtenjongen uitvlogen, het leek wel of het gierzwaluwenpaar had gereserveerd, ze namen de holte direct die middag in gebruik.

Gierzwaluw vliegt het nesthol in met voer
Foto: Harvey van Diek

Afwachten

Gelukkig zijn ze gebleven en vliegen af en toe in en uit het spechtengat. Eén route volgen ze naar het nest en drie routes naar buiten. Ik heb wat takken weggesnoeid in de ongemakkelijke vliegroutes tussen en onder de bomen. Hoe het met de jongen zal gaan bij het uitvliegen eind juli weet ik niet, want vrije lucht kunnen ze vanuit het hol niet of nauwelijks zien, er staat een boom vlak voor de opening en er hangen takken, ook afgestorven, tamelijk dichtbij. We gaan het zien hoe ze het oplossen...

Hoe bijzonder?

Gierzwaluwen broeden in Europa vrijwel uitsluitend in spleten en nissen van bebouwing. Voor zover we konden nagaan is broeden in bomen in Nederland niet eerder waargenomen. Uit bossen in Noord-Scandinavië en Oost-Europa is het fenomeen wel bekend. Ook zijn er oude meldingen in Schotland bekend van broeden in gebruikte spechtenholen. De dichtstbijzijnde concentraties met in bomen broedende Gierzwaluwen bevinden zich -voor zover we weten- in

gebergtes in Duitsland. In het Harzgebergte zijn deze nestplekken al eens onder de loep genomen: de Gierzwaluwen gebruiken daar holen van Middelste en Grote Bonte Spechten in natuurlijke, oude hellingbossen. Vooral holen van oudere (levende) eiken zijn in trek.

De vraag rijst natuurlijk of dit een eenmalige boombroedpoging is geweest of is het mogelijk een nieuwe broedstrategie?

Laatste stand van zaken

Recent contact met de eigenaar leerde dat er tot 13 aug af en toe een jong voor de nestholte zat. Inmiddels zijn ze (succesvol) uitgevloogen en ontbreekt van de jongen en ouders ieder spoor. Die zijn onderweg naar Afrika.

HOP

Afgelopen zomer is er weer een melding doorgegeven dat er een hop was gezien. Als je de oude Scharrelaars doorspits dan kom je tot het volgende resultaat.

Gezien op:	27-5 1993	Puntweg,	Punthorst
	29-5 1993	Puntweg,	Punthorst
	25-4 1998		Rouveen
	28-4 2001	Oldematen,	Rouveen
	11-5 2015	J.B. Kanlaan,	Punthorst

Zo vaak is dat dus niet in ons gebied. De hop is dan ook bijna uitgestorven als broedvogel in Nederland.

De hop is iets groter dan een merel. Het is een bontgekleurde vogel. In de vlucht vallen de vleugels op, een dwarreling van wit en zwart. Door de brede korte vleugels doet hij denken aan een vlaamse gaai, maar meer fladderend. Het lichtroze verenkleed met zwart gebandeerde vleugels is opvallend. Een grote kuif als indianentooi, die opgericht kan worden om allerlei emoties mee te tonen. Een lange zwarte snavel, die iets omlaag gebogen is. Het is een schuwe vogel. De roep is een zacht oep- oep- oep en bij het aan- en wegvliegen een hees gekras. Hij fourageert op grote insecten en hun larven in schrale vegetatie met veel open plekken en licht bemeste weilanden. Met zijn lange snavel zoekt hij zijn voedsel in de grond, verder ook meikevers, slakken en kleine reptielen.

Broeden

De vogel broedt in holten in bomen, in muren, steenhopen en houten bouwsels. Hij broedt van april tot in juni, 1 legsel soms 2. Hij legt 4-7 eieren en de broedduur is 14-16 dagen. De jongen zitten 26-30 dagen in het nest. Wanneer

ze bedreigd worden besproeien de jongen en het vrouwtje de indringers met een stinkende vloeistof, hier wijzen de bijnamen ook op denk ik.

In het begin van de 20ste eeuw wordt de hop in Nederland als broedvogel steeds schaarser. In de 40- en 50er jaren was er een opleving, maar rond 1974 was hij verdwenen. In 2012 was er een succesvol broedgeval in Noord Limburg. Later waren er nog enkele territoria in het oosten van het land, maar geen aanwijzingen voor een nieuw broedgeval.

Hij komt vooral voor in gematigd en subtropisch Europa. Het Iberisch Schiereiland is verreweg het belangrijkste broedgebied.

Vogeltrek

De noordelijk hopen overwinteren in tropisch Afrika. Veel hopen uit Zuid-Europa zijn standvogel. In Nederland is hij meestal te zien als zeldzame doortrekker vooral in maart-mei en augustus-oktober.

Bescherming

De hop staat op de rode lijst van Nederlandse broedvogels als verdwenen in Nederland. De hop is een kritische soort, die afhankelijk is van zeer extensieve landbouw in een rijk oud cultuurlandschap met veel oude bomen en vervallen bouwsels e.d. De kans op hervestiging in Nederland is dus niet groot. Bescherming in Frankrijk, Duitsland en Polen is belangrijk om de hop te laten terugkeren in Nederland. Maar ook daar is de intensivering van de landbouw de dominante trend, met ook bestrijdingsmiddelen die grote insecten bestrijden. Wat kunnen we doen? Overheden, terreinbeheerders en boeren kunnen bijdragen aan herstel van oud cultuurlandschap en extensieve landbouw. Dat vraagt om steun uit de samenleving van consument en voedselproducenten. Mocht u een broedgeval tegenkomen, houd het geheim tot nadat de jongen uitgevlogen zijn en licht de beheerder van het terrein in.

Als je ziet hoe de vogel beschreven staat in het bekende vogelboekje Zien is Kennen van Mr. D. Mooij en Nol Binsbergen, eerste uitgave 1937, dan is er wel wat veranderd. Uit de beschrijving blijkt, dat hij toen meer voorkwam, ook al was hij redelijk zeldzaam. Er staan verschillende volksnamen vermeld, een teken dat hij bekend was bij de bevolking.

Volksnamen: drekhaan, schijthop, stinkhaan, stronthaan, bonenpoter, vlaszaaijer, huppe (Fries), poeferke (Zuid-Nederlands). Ik denk dat de stinknamen slaan op het feit dat de jongen en het vrouwtje zich verdedigen tegen indringers door het spuiten van de stinkende vloeistof.

Jan Huls

VOORJAAR, ZOMER

Een voorjaar en zomer, zoals dit jaar waren heel anders dan we gewoon waren en zullen we, denk ik, nooit vergeten. Veel kon en mocht niet, zoals contactavonden, diverse acties voor de jeugd en de jeugd mee op bijvoorbeeld nestkastcontrole, excursies, vrijwilligersdag enz.

Gelukkig kon er veel nog wel, zoals privé nestkastcontrole, ringwerk en diverse andere dingen, die nog wel konden doorgaan.

Maar ook veel extra vrije tijd, vooral bij de ouderen onder ons.

Daarom dus meer de blik gericht op de natuur om ons heen.

Hier komt anders misschien wel te weinig van en dat maakt toch ook ons wel weer blij met alles wat je dan waarneemt. Ik denk aan bijvoorbeeld het aantal vogels om het huis, vooral als je een beetje in het buitengebied woont.

Een kleine greep hieruit: mus, kool- en pimpelmees, bonte vliegenvanger, witte kwikstaart, boerenwaluw, ooievaar, blauwe reiger, wulp, grote bonte specht, sperwer en natuurlijk de roze pelikaan en de zwarte ooievaar, die in het Reestdal bij de Lankhorsterweg zitten. Maar ook de dieren, die ik in de vorige Scharrelaar noemde, waren natuurlijk aanwezig, zoals de vos en de das. Maar daar kun je natuurlijk aan toevoegen de steenmarter, die hier aanwezig is, maar waar niet iedereen blij mee zal zijn.

Ook de reeën lopen tussen de schapen en laten we de haas en eekhoorn niet vergeten.

Er zijn ook veel insecten, zoals groundbijen, wat heel goed te zien is aan de hoopjes zand op de tegels. Ook van andere insecten en vlinders kan genoten worden.

Als ik zo het bovenstaande nog even teruglees kun je je terecht zorgen maken over de natuur, maar word je toch ook wel weer vrolijk van alles wat er groeit en bloeit en ons altijd weer boeit. Het is dan ook belangrijk om hiervan te genieten met kinderen of kleinkinderen en ze het mooie ervan te laten zien, want bewonderen en genieten doet beschermen en er zuinig op zijn. Dus hopen we, dat zoals de ouders zingen de jongen gaan piepen. Want dat is de beste garantie, dat de natuur in je omgeving behouden blijft. Alhoewel de natuur zal natuurlijk altijd veranderen, wat logisch is. Daarvoor hoef je alleen maar naar het verleden te kijken.

Voor iedereen veel natuurplezier en kijk ook in je omgeving naar het mooie van de natuur.

Jan Vos

BERICHT VAN DE PENNINGMEESTER CONTRIBUTIE 2021

In de Algemene Ledenvergadering op 2 maart 2020 is de contributie voor 2021 vastgesteld. Hierin is een aantal wijzigingen doorgevoerd.

De jaarbedragen voor de contributies worden gewijzigd in:

Volwassenen € 14,- Extra partner € 8,- (ontvangt GEEN Scharrelaar)
1^e Jeugdlid € 12,- Extra jeugdlid € 5,- (ontvangt GEEN Scharrelaar)

Voor leden die een incasso opdracht hebben verstrekt worden deze “basis” bedragen door de penningmeester aangepast. Bij leden die een “extra” bedrag hebben ingevuld, blijft dit bedrag ongewijzigd. Stel u heeft nu een opdracht verstrekt voor een jaarbedrag van 12,50 (10,- plus 2,50 extra) dan wordt het nieuwe bedrag € 16,50 (14,- plus 2,50).

Voor “echtparen/partners” die nu voor 2 personen tweemaal € 10,- betalen zal het bedrag worden gewijzigd naar tweemaal € 11,-.

Voor leden die geen incasso opdracht hebben verstrekt en dus een factuur ontvangen, zal een bedrag van € 1,- aan administratiekosten in rekening worden gebracht.

Helaas zijn we genoodzaakt om ook voor iedere verstuurd aanmaning nogmaals

€ 1,- per persoon / per keer in rekening te brengen.

Uiteraard is het altijd mogelijk om nog voor het begin van het nieuwe jaar een incasso opdracht in te vullen.

U kunt een verzoek sturen naar leden@nbvijs.nl en krijgt dan een formulier toegestuurd.

Hiermee zorgt u ervoor dat er jaarlijks minder nota's en aanmaningen worden geprint en verstuurd, wat uiteraard de natuur ten goede komt !

De incasso's worden in het voorjaar geïncasseerd en de facturen worden toegevoegd aan het februari nummer van de Scharrelaar.

Mochten er nog vragen, opmerkingen of suggesties zijn dan kunt u die richten aan: penningmeester@nbvijs.nl

Alvast bedankt

M.G. Kroonenburg-Kolk, penningmeester

GEDICHTEN

Geschreven ter gelegenheid van het 60-jarig jubileum van de vereniging.

In het bos wil ik graag spelen
Dan zijn we er vaak met velen
We zien dan veel dieren
Grote dieren, maar ook kleine mieren
We kunnen ook mooie hutten bouwen
Dan moeten we veel met takken sjouwen
Ook kunnen wij in bomen klimmen
Dan zien we ook veel mensen trimmen
Annelotte Huls, groep 6

In het bos
Lopen de dieren los
Ze zitten niet aan de lijn
En dat vinden ze maar al te fijn
Er zijn veel dieren
Zelfs mieren
Er zijn ook mooie bomen
Die we daar tegenkomen
Sommige dieren vinden in een hol wonen fijn
Vooral een konijn
Myrna Kloosterman, groep 7

De roofvogel en het muisje
De roofvogel vloog in het rond
Hij keek naar de grond
Toen zag hij iets bewegen
Hij dook naar beneden
Hij zag het muisje en om één of andere reden
Dook ze snel in haar holletje
Ze zag zo wit en geel als een tennisballetje
View dacht ze, dat was net op tijd
Ze was de roofvogel kwijt
Dayenne Schra, groep 8

LID WORDEN VAN ONZE VERENIGING?

Voor minimaal € 10,--/jaar kunt u al lid worden van Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o.". U krijgt hiervoor 4x per jaar het verenigingsblad "De Scharrelaar". Voor jeugdleden tot 18 jaar, waarvan al een gezinslid lid is, kost het lidmaatschap minimaal € 3,--/jaar, maar dit lid ontvangt het verenigingsblad "De Scharrelaar" niet. Door het invullen van dit formulier en het aanmelden als lid van onze vereniging helpt u onze vereniging om de natuur in IJhorst-Staphorst en omstreken te beschermen.

Werkgroepen

Wilt u zich opgeven als lid van één van de werkgroepen, dan kunt u contact opnemen met de coördinator van de betreffende werkgroep. De gegevens vindt u in "De Scharrelaar" of op de website www.natuurbeschermingsvereniging.nl.

Op dit moment zijn de volgende werkgroepen actief:

- Jeugdwerkgroep "Weer of geen weer"
- Werkgroep Nestkastonderzoek
- Werkgroep Ringonderzoek
- Plantenwerkgroep
- Werkgroep Roofvogels en Uilen
- Werkgroep Dagvlinders en Libellen
- Werkgroep Zoogdieren
- Werkgroep Natuurreizen
- Werkgroep Ruimtelijke Ordening
- Werkgroep Projecten
- Redactie "De Scharrelaar"

Doe mee en kom ons helpen in de werkgroepen.

Lid worden van Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o." (strook inleveren bij de ledenadministratie; zie onder):

Er zijn 3 categorieën:

lid (€ 10,--/jaar)	iedereen van 18 jaar en ouder ontvangt 4x per jaar ons verenigingsblad "De Scharrelaar"
jeugdplus (€ 10,--/jaar)*	jeugd van 8 tot 18 jaar, waarvan GEEN andere gezinsleden lid zijn, ontvangt 4x per jaar ons verenigingsblad "De Scharrelaar". In het jaar, dat hij/zij 18 wordt, gaat het lidmaatschap automatisch over op lid (volwassen)
jeugdlid (€ 3,--/jaar)*	jeugd van 8 tot 18 jaar, waarvan al een gezinslid lid is, ontvangt GEEN verenigingsblad "De Scharrelaar". In het jaar, dat hij/zij 18 wordt, gaat het lidmaatschap automatisch over op lid (volwassen)

*) ontvangt 1x per jaar de Nieuwsbrief met activiteiten van de Jeugdwerkgroep. Hij/zij mag mee met de jaarlijkse nestkastcontrole. Een jeugdlid van 15 tot 18 jaar mag tevens naar keuze meedoen met de activiteiten van één van de werkgroepen.

NAAM: _____

ADRES: _____

PC+WOOPLAATS: _____

GEBORTEDATUM: _____ **GESLACHT:** M / V

TEL.NR.: _____ **MOBIEL NR.:** _____

EMAIL: _____

HANDTEKENING: _____ (van ouder bij minderjarige)

PLAATS EN DATUM: _____

*) Ik geef hierbij toestemming tot publicatie in de media van foto's, gemaakt bij activiteiten. *) Doorhalen indien NIET van toepassing.

Ik betaal nog geen contributie, maar wacht op de factuur.

Door ondertekening van onderstaande machtiging geeft u toestemming aan de **Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."** om doorlopende incasso opdrachten te sturen naar uw bank om een bedrag van uw rekening af te schrijven, wegens de **inning van de contributie per jaar** en uw bank om doorlopend een bedrag van uw rekening af te schrijven, overeenkomstig de opdracht van **Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."**. Als u het niet eens bent met deze afschrijving kunt u deze laten terugboeken. Neem hiervoor binnen acht weken na afschrijving contact op met uw bank. Vraag uw bank naar de voorwaarden.

De machtiging blijft doorlopend geldig en eindigt alleen:

- ten tijde van overlijden van de "betaler"
- ten tijde van het opheffen van de "ontvanger" (Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o.")
- na schriftelijke opzegging van de "betaler" bij de "ontvanger"
- na uitschrijving van de "betaler" uit het ledenbestand van de "ontvanger"

De "ontvanger" behoudt zich het recht voor om het bedrag aan te passen aan de jaarlijks door de Algemene Leden Vergadering vast te stellen contributie. Deze machtiging is alleen geldig mits het onderstaande volledig is ingevuld en ondertekend.

Aanmelding/Incassomachtiging Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."

Het onderstaande zo volledig mogelijk invullen en inleveren bij, of opsturen naar de ledenadministratie, Heerenweg 42, 7955 PE IJhorst; e-mail: leden@nbvijs.nl.

Gegevens rekeninghouder t.b.v. aanmelding/incasso:

LIDNUMMER: _____ (niet invullen !!)

NAAM: _____

ADRES: _____

PC+WOOPLAATS: _____

Incassomachtiging **BEDRAG: € _____** alleen invullen

indien afwijkend van minimale bijdrage

IBAN REK.NR: _____

HANDTEKENING: _____

PLAATS EN DATUM: _____

Incassant ID:

NL55ZZZ400590910000

Kenmerk machtiging: Contributie per jaar

Inleverdata kopij:

5 november 2020